

εις ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ ζῶμεν ὡς ἐλεύθεροι Ἕλληνες, μοῦ ἐξήγησε σήμερον τὴν 3ην πρωϊνὴν τὴν παράδοσιν τμημάτων τοῦ Ἐθνικοῦ ἑδάφους, κατὰ τὴν ἴδιαν αὐτῆς βούλησιν καὶ ἐτι, πρὸς κατάληψιν αὐτῶν ἢ κίνησις τῶν στρατευμάτων τῆς θᾶ ἤρχιζε τὴν 8ην πρωϊνὴν. Ἀπῆντησα εἰς τὸν Ἰταλὸν πρέσβυν ἐτι θεωρῶ καὶ τὸ αἴτημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον γίνεταί τοῦτο, ὡς κήρυξιν πολέμου τῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τώρα θὰ ἀποδείξωμεν ἐὰν πράγματι εἴμεθα ἄξιοι τῶν προγόνων μας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν μας ἐξησφάλισαν οἱ προπάτορές μας. Ὅλον τὸ ἔθνος ἄς ἐγερθῆ σύσσωμον. Ἀγωνισθῆτε διὰ τὴν πατρίδα, τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιὰ σας καὶ τὰς ἱεράς μας παραδόσεις.

Νῦν, ὑπὲρ πάντων ἀγῶν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

(29 Ὀκτωβρίου 1940)

Πρὸς τὸν Στρατὸν ξηρᾶς, θαλάσσης καὶ ἀέρος

Εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τὰ χαλύβδινα στήθη σας προσηπίσατε τὸ ἱερὸν ἑδάφος καὶ τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος, σὰς ἀπευθύνω τὸν θερμότερόν μου χαιρετισμόν.

Ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, ἀπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος, μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, σὰς σιέπονται μετὰ σφογγὴν καὶ μετὰ ὑπερηφάνειαν καὶ αἰ εὐχαί των, μαζί μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, σὰς παρακολουθοῦν.

Σκεφθῆτε, ἐτι σὰς ἔλαχεν ὁ ἔνδοξος κληρὸς νὰ γράψετε τὸ ὄνομά σας εἰς τὰς χρυσαῖς δέλτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, κοντὰ εἰς τὰ ὄνόματα τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν μεσαιωνικῶν μας ἀκριτῶν καὶ τῶν ἡρώων τοῦ 1821 καὶ τῶν ἄλλων νικηφόρων πολέμων μας. Ἀπὸ τὰ δικά σας χέρια σφουρηλατεῖται σήμερον μία Ἑλλάς ἀκόμη ὑψαιότερα, ἀκόμη λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν σημερινήν, ποῦ θὰ θαυμάσῃ καὶ πάλιν δλόκληρον τὸν κόσμον. Ὀλόκληρος ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀτεινίζει πρὸς σὰς, καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σὰς βεβαιώσω, ἐτι εἰς τὸν ἀγῶνα δὲν θὰ μείνῃ ἡ Ἑλλάς μόνη.

Ἐμπρός, στρατιωταί τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὸ ἴδιον πάντοτε θάρρος, μετὰ τὴν ἴδιαν ἀτρόμητον καὶ ἀδάμαστον θέλησιν.

Συντρίψατε τὸν ἐχθρόν, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ θέξῃ τὴν τιμὴν τῆς Χώρας μας. Ἡ νίκη εἶναι μαζί σας, ἢ δόξα σὰς περιμένει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἰγκυργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, τῶν Ναυτικῶν καὶ τῆς Ἀεροπορίας

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΑΣ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑ-Ι-ΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ

(30 Ὀκτωβρίου 1940)

Κύριοι,

Ἐχῶ λογοκρισίαν καὶ ἤμπορῶ νὰ σὰς ὑποχρεώσω νὰ γράψετε μόνον, δτι θέλω. Αὐτὴν τὴν ὄραν ὅμως, δὲν θέλω μόνον τὴν πέννα σας. Θέλω καὶ τὴν ψυχὴν σας. Γι' αὐτὸ σὰς ἐκάλεσα σήμερα γιὰ νὰ σὰς μιλήσω μετὰ χαρτιὰ ἀνοιχτά. Θὰ σὰς εἰπῶ τὰ πάντα. Θὰ σὰς εἰπῶ ἀκόμη καὶ τὰ μεγάλα μου πολιτικὰ μυστικά. Θέλω νὰ ξέρετε καὶ σεῖς διὰ τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν ἐθνικὴν μας περιπέτειαν, ὥστε νὰ γράψετε, ὅχι συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὁδηγίας μου, ἀλλὰ ἐμπνεόμενοι εἰς τὴν προσωπικὴν σας πίστιν ἀπὸ τὴν γνώσιν τῶν πραγμάτων.

Σὰς ἀπαγορεύω νὰ ἀνακοινώσετε σχετικὰ τὸ παραμικρὸν ὅτι οὐκ ἐπιτελεῖται. Ἀπολύτως καὶ γιὰ οὐκ ἐπιτελεῖται λόγον. Κάθε παράβασις αὐτῆς τῆς ἐντολῆς μου θὰ ἔχη διὰ τὸν ὑπεύθυνον — καὶ νὰ εἰσθε βέβαιοι ἐτι θὰ εὑρεθῇ ὁ ὑπεύθυνος — τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχη σὲ πόλεμον ζωῆς ἢ θανάτου τοῦ ἔθνους ἢ προδοσία ἐνὸς μεγάλου μυστικοῦ, ἔστω καὶ αὐτὸ ἂν ἐγινε ἀπὸ ἀφέλεια, καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ κακὴ πρόθεσιν. Φυσικὰ ἔχω τὸ λόγο σας...

Μὴ νομίζετε ἐτι ἡ ἀπόφασις τοῦ ΟΧΙ πάρηλθε ἔτσι σὲ μὴ σιγῆν. Μὴ φαντασθῆτε ἐτι ἐμπήκαμε στὸν πόλεμον αἰφνυδιαστικά. Ἡ ἐτι δὲν ἐγινε πᾶν, δτι ἐπιτρέπετο καὶ μπορούσε νὰ γίνῃ διὰ τὸν ἀποφύγωμε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς καταλήψεως τῆς Ἀθῶνας, τὸ Πάσχα πέρυσι, τὸ πρᾶγμα ἄρχισε νὰ φαίνεται. Ἀπὸ τὸν παρασμένο Μάιο εἶπα καθαρὰ στὸν κ. Γκράτσι, ἐτι ἂν προσεβαλλόμεθα εἰς τὰ ἐθνικὰ κυριαρχικά μας δικαιώματα, θὰ ἀντιστάμεθα ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων μας.

Συγχρόνως ὅμως μοῦ ἤρχοντο ἀπὸ τὴν Ρώμην, ἀπὸ τὴν Βουδαπέστην, ἀπὸ τὰ Τίρανα, ἀπὸ παντοῦ πληροφορίαι ἀντίθετοι.

Εἰς τὰς 15 Αὐγούστου ἐγινε ὁ τορπιλισμὸς τῆς «Ἑλλης». Γνωρίζετε ἐτι αὐτὸ τὴν πρώτην στιγμὴν διεπιστώθη ἐτι τὸ ἐγκλημα ἦτο Ἰταλικόν. Ἐν τούτοις δὲν ἐπιτρέψαμεν νὰ γνωστῇ ἐτι εἴχομεν καὶ τὰς ὀλικὰς πλέον ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ ἐγκληματίου. Συγχρόνως ὅμως διέταξα τὰ ἀντιτορπιλικὰ, τὰ ὁποία συνόδευαν τὰ πλοῖα ποῦ μετέφερον τοὺς προσωπικὸν ἀπὸ τὴν Τῆνον μετὰ τὸ ἐγκλημα, ἂν προσβληθοῦν ἀπὸ ἀεροπλάνα ἢ ὁποιοῦσδήποτε ἄλλως, νὰ κάμουν ἀμέσως χρῆσιν τῶν βλητικῶν.

Θὰ σὰς ἀποκαλύψω τώρα, ἐτι τότε διέταξα νὰ βολιδοσκοπηθῇ καταλήλως τὸ Βερολίνον. Μοῦ διεμνησθῆ ἐκ μέρους τοῦ Χίτλερ ἡ σύστασις νὰ ἀποφύγωμε οὐκ ἐπιτελεῖται μέτρον δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν πρόκλησις. Ἐκαίμα τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ μπορούν οἱ Ἰταλοὶ νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς δυνάμενοι νὰ ἔχουν ὅχι ἀφοριὰς εὐλόγους, ἀλλ' οὔτε εὐλογητὰς παράπονον

ἐκ μέρους μας, ἂν καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν ἀντελήφθην τί πράγματι ἐστὶ μαινεῖν ἢ ὄλιγος ἀδύνατος σύστασις τοῦ Βερολίνου. Σεῖς καλύτερον παντὸς ἄλλου γνωρίζετε ὅτι ἕκαστα τὸ πᾶν διὰ τὸ μὴ δώσωμεν ἀφορμὴν ἐμφανίσεως τῆς Ἰταλίας ὡς δυναμένης νὰ ἐχη οὔτε εὐλογοφανεῖς κἂν ἀφορμὰς αἰτιάσεων. Λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός σας ἔχετε παρακολουθήσει εἰς ὅλες τὰς λεπτομέρειας τὴν ἱστορίαν τῶν ἀτελειῶτων Ἰταλικῶν προκλήσεων, δημοσιογραφικῶν καὶ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τὴν χριστιανικὴν ὁπομονὴν τὴν ὅποιαν ἐτηρήσαμεν προσποιούμενοι ὅτι δὲν τὶς καταλαβαίνομε, περιοριζόμενοι μόνον σὲ δημοσιογραφικὰς ἀνασκευὰς τῶν Ἰταλικῶν ἐναντίον μας κατηγοριῶν.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐμπρὸς εἰς τὴν φοβεράν εὐθύνην τῆς ἀναμειξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τέτοιον μάλιστα πόλεμον, ἔκρινα πῶς καθήκον μου ἦτο νὰ δῶ ἔξω θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προφυλάξω τὸν τόπον αὐτόν, ἔστω καὶ διὰ παντὸς τρόπου, ὃ ὅποιος θὰ συμβιβάξεται μὲ τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους. Εἰς σχετικὰς βολιδοσκοπήσεις πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν τοῦ Ἄξονος, μοῦ ἐδόθη νὰ ἐνοήσω σαφῶς, ὅτι μόνη λύσις θὰ ἤμποροῦσε νὰ εἶναι μία ἐκουσία προσχώρησις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν «Νέαν Τάξιν». Προσχώρησις ποῦ θὰ ἐγένετο ἰσχυρῶς εὐχαρίστως δεκτή ἀπὸ τὸν Χίτλερ, ὡς «ἐραστὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος». Συγχρόνως, ὅμως, μοῦ ἐδόθη νὰ ἐνοήσω, ὅτι ἡ ἔνταξις εἰς τὴν Νέαν Τάξιν προϋποθέτει προκαταρκτικὴν ἄρσιν ὄλων τῶν παλαιῶν διαφορῶν μὲ τοὺς γείτονάς μας, καί, καὶ μὲν αὐτὸ θὰ συνεπῆγγοτο φυσικὰ θυσίας τινάς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ αἱ θυσίαι θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθοῦν ἀπολύτως «ἀπῆλκτα» ἐμπρὸς εἰς τὰ «οἰκονομικὰ καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα», τὰ ὅποια θὰ εἶχεν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ Νέα Τάξις εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Φυσικὰ, μὲ πᾶσαν περίσκεψιν καὶ ἀνεπιστήμως ἐπεδίωξα δι' ὄλων τῶν μέσων νὰ κατατοπισθῶ συγκεκριμένως ποῖαι θὰ ἦσαν αἱ θυσίαι αὐταί, μὲ τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς θὰ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ τὴν ἀτίμισιν τῆς ἐξ ἰδίας θελήσεως προσφοράς τῆς, νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν Νέαν Τάξιν. Μὲ καταφανῆ προσπάθειαν ἀποφυγῆς σαφοῦς καθορισμοῦ, μοῦ ἐδόθη νὰ καταλάβω ὅτι ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας στοργὴ τοῦ Χίτλερ ἦτο ἡ ἐγγύησις ὅτι αἱ θυσίαι αὐταὶ περιωρίζοντο «εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατόν». Ὅταν ἐπέμεινα νὰ κατατοπισθῶ πόσον, ἐπὶ τέλους, θὰ ἤμποροῦσε νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ «ἐλάχιστον», τελικῶς, μᾶς ἐδόθη νὰ καταλάβωμεν, ὅτι τοῦτο συνέστατο εἰς μερικὰς ἱκανοποιήσεις πρὸς τὴν Ἰταλίαν δυτικῶς μέχρι Πρεβεζέης, ἔστω καὶ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀνατολικῶς μέχρι Δεδεαγάτς.

Δηλαδή, θὰ ἔπρεπε, διὰ τὸ ἀποφύγωμεν τὸν πόλεμον, νὰ γίνωμεν ἐθελονταὶ δοῦλοι καὶ νὰ πληρώσωμεν αὐτὴν τὴν τιμὴν... (!) μὲ τὸ ἀπλοῦμα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀκρωτηριασμὸν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν.

Φυσικὰ, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ προβλέψῃ κανεὶς ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν, οἱ Ἄγγλοι θὰ ἔκοβαν καὶ αὐτοὶ τὰ πόδια τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μὲ

τὸ δίκαιόν των. Κυρίαρχοι πάντοτε τῆς θαλάσσης, δὲν θὰ παρέλειπαν, ὑπερασπιζόμενοι πλέον τὸν ἑαυτὸν των, ἔπειτα ἀπὸ μίαν τοιαύτην αὐτοδουλσίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς ἐχθρούς των, νὰ καταλάβουν τὴν Κρήτην καὶ τὰς ἄλλας νήσους μας τουλάχιστον. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ δὲν προέκυπτεν μόνον ἀπὸ τὴν πλέον ἀπλήν λογικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀσφαλεῖς καὶ θεαταίας πληροφορίας ἐξ Αἰγύπτου, καθ' ἃς εἶχεν ἤδη προμελετηθῆ καὶ ἀντιμετωπισθῆ ἡ ἐνέργεια ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὡς φυσικὸν ἐπακόλουθον πάσης τυχόν ἐκουσίας ἢ ἀκουσίας συνεργασίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν Ἄξονα, εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους καὶ πρὸς παρεμπόδιον ἐν περιπτώσει τῆς δυνατότητος διὰ τὸν Ἄξονα νὰ τὰς χρησιμοποιοῦσιν.

Δὲν δύναμαι ἀπ' ἐτέρου νὰ μὴ παραδεχθῶ, ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν τὸ δίκαιον δὲν θὰ εὕρισκτο μὲ τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ μὴ ἀναγνωρίσω, ὅτι τότε ὁ λαὸς δικαίως θὰ ἐτάσσεται ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὅποια διὰ τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον θὰ τὸν καταδικάζει εἰς ἐθελουσίαν ὑποδουλσίαν μετ' ἔθνικου ἀκρωτηριασμοῦ.

Αὐτὴ ἡ δῆθεν προφύλαξις θὰ ἦτο διὰ τὴν τύχην τῆς εἰς τὸ μέλλον Ἑλληνικῆς φυλῆς πλέον βλεθρία καὶ ἀπὸ τὰς χειροτέρας ἔστω συνεπειὰς ὁποιαδήποτε πολέμου. Τὸ δίκαιον, λοιπόν, δὲν θὰ ἦτο μὲ τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἀθηναίων, ἐὰν ἡ τελευταία ἐνέργεια κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Βερολίνου, ποῦ ἀνέφερα. Τὸ δίκαιον θὰ ἦτο μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὃ ὅποιος, δικαίως θὰ καταδικάζεν αὐτήν, καὶ τῶν Ἀγγλων, οἱ ὅποιοι ὑπερασπιζόμενοι τὴν ὑπαρξίν των, ἐπίσης δικαίως θὰ ἐλάβανον τὰ μέτρα ποῦ ἐφέροντο ἔχοντες μελετηθεῖ, εἰσακούοντες ἄλλως τε τὰς δικαίας αἰτιάσεις τῶν Ἑλλήνων, οἱ θὰ προέκυπτον ἐν καιρῷ, ἂν ἐδίδοτο ἡ εὐλογος αὐτῆ ἀφορμῆ.

Θὰ ἐδημιουργοῦντο ἔτσι ὄχι δύο, ὅπως τὸ 1916, ἀλλὰ τρεῖς αὐτὴν τὴν φορὰν Ἑλλάδες. Πρῶτη θὰ ἦτο ἡ «ἐπίσημος τῶν Ἀθηναίων», ἡ ὅποια θὰ εἶχε φθάσει εἰς τὴν πύρωσιν καὶ τὸ κατάντημα, διὰ τὸ ἀποφύγη τὸν πόλεμον, νὰ δεχθῆ νὰ γίνῃ ἐθελοντὴς δοῦλος, πληρώνουσα μάλιστα τὴν τιμὴν αὐτὴν καὶ μὲ τὴν συγκεκριμένην τῆς νὰ αὐτοακρωτηριασθῆ τραγικώτατα, παραδίδουσα εἰς τὴν δουλείαν πληθυσμοὺς ἀμυγῶς Ἑλληνικοῦς καί, μάλιστα δύναμαι νὰ εἶπω, τοὺς Ἑλληνικωτέρους τῶν Ἑλληνικῶν τοιαύτους. Δευτέρα θὰ ἦτο ἡ πραγματικὴ Ἑλλὰς. Δηλαδή ἡ καμψήφια τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ Ἔθνους, τὸ ὅποιο ποτὲ δὲν θὰ ὑπεδέχετο τὴν ἐκουσίαν του ὑποδουλσίαν, πληρωσιμένην, μάλιστα, μὲ ἔθνικον ἀκρωτηριασμὸν ἀφόρητον καὶ ἰσοδυναμοῦσαν μὲ τὴν ὀριστικὴν ἀτίμισιν καὶ μελλοντικὴν θεαταίαν ἐκμηδένισιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἐθνικῆς καὶ ὄντητος, ἐκμηδένισιν, πρῶτον ἠθικὴν, καί, δεύτερον, ἐν συνεχείᾳ τῆς ἠθικῆς, καὶ ὕλικῆν.

Τὸ Ἔθνος οὐδέποτε θὰ συνεχῶρει εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν τῆς 4ης Αὐγούστου τοιαύτην πολιτικὴν. Τρίτη, τέλος, θὰ προέκυπτεν μία ἀκόμη Ἑλλὰς, ἡ Ἑλλὰς τὴν ὅποιαν δὲν θὰ παρέλειπαν νὰ δημιουργήσουν, φυσικὰ μὲ τὴν ἐπικληρὴν τοῦ δημοκρατισμοῦ, οἱ δημοκρατικοὶ Ἑλλη-

νες, υπό την κάλυψιν του Βρετανικού στόλου εις τὰς νήσους, Κρήτην και τὰς ἄλλας. Ἡ τρίτη Ἑλλάς, ἡ «Δημοκρατική», θὰ εἶχε μὲ τὸ μέρος της ὀχι μόνον τὴν πρόθυμον ὑποστήριξιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εἶδιδε τὸ δικαίωμα νὰ καλύψῃ τὰς νήσους μας, καλυπταμένη και ἡ ἴδια εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἀλλὰ θὰ εἶχε μὲ τὸ μέρος της και τὸ Ἐθνικὸν δίκαιον. Ἡ ἠθικὴ τῆς δύναμις λοιπὸν θὰ ἀπερρόφα μοιραίως τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα, διότι θὰ διέθετεν ἡ τρίτη αὐτὴ Ἑλλάς, τὴν ἀνεπιφύλακτον ἔγκρισιν και ἐνίσχυσιν τῆς ἀνεπισήμου, τῆς «Δευτέρας Ἑλλάδος», τῆς Ἐθνικῆς δημοσίας γνώμης ἐν τῇ παμπηφίᾳ τῆς.

Ἐξῆσα, κύριοι, τὴν περίοδον τοῦ Ἐθνικοῦ Διχασμοῦ, ποὺ ἐδημιουργήθη τὸ 1916, ὅταν ἀπὸ τὴν κατάστασιν ἐκείνην προέκυψαν δύο Ἑλλάδες, ἡ τῶν Ἀθηνῶν, και τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸν κίνδυνον ἀπὸ μίαν διαίρεσιν τῆς Ἑλλάδος προκύπτουσιν συνεπείᾳ τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ὅπως ἡ διαίρεσις τοῦ 1916 προέκυψε συνεπείᾳ τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μίαν νέαν διαίρεσιν, μάλιστα πολὺ τραγικωτέραν, διότι, ὅπως τὴν ἐσκιαγράφησα, δὲν θὰ εἶναι κἀν διχασμὸς ἀλλὰ τριχοτομισμὸς.

Τὸν κίνδυνον αὐτὸν θεωρῶ, κύριοι, διὰ τὸ ἔθνος και τὸ μέλλον του ἀσυγκρίτως χειρότερον ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἔστω και αὐτὸν τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατόν και δουλωμένη ἀκόμη νὰ βγῇ προσωρινῶς ἡ Ἑλλάς. Λέγω προσωρινῶς, διότι πιστεύω ἀκράδαντα, ὅτι τελικῶς ἡ νίκη θὰ εἶναι μὲ τὸ μέρος μας.

Γιατὶ οἱ Γερμανοὶ δὲν θὰ νικήσουν. Δὲν μπορεῖ νὰ νικήσουν. Ὑπάρχουν πολλὰ ἐμπόδια.

Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀποφασισμένη νὰ μὴν προκαλέσῃ μὲν, μὲ κανέναν τρόπον, κανένα, ἀλλὰ και μὲ κανένα τρόπο νὰ μὴν ὑποκύψῃ. Πρὸ παντὸς εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἐδάφη τῆς, ἔστω και ἂν πρόκειται νὰ πέσῃ. Ἦδη δέ, ἡ ἀπόφασίς της αὐτὴ και ἡ πολιτικὴ της αὐτὴ, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἀπρόκλητα προσεβλήθη, χάρισαν στὸν τόπον και στὸν Λαὸν μας τὸ πλεόν ἀνεκτίμητον τῶν ἀγαθῶν και τὸ μεγαλύτερον στοιχεῖον τῆς δυνάμεώς του. Αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἐδῶσεν εἰς τὸν Λαὸν τὴν ἀπόλυτην ψυχικὴν και πνευματικὴν ἐνωσί του.

Σήμερον, ὅμως, ἐπὶ πλεόν ὑπάρχουν και μερικοὶ ἄλλοι παράγοντες ποὺ προδικάζουν τὴν τελικὴν μας νίκη. Ἡ Τουρκία δὲν εἶναι ὅπως τὸ 1916 σύμμαχος τῶν Γερμανῶν, εἶναι σύμμαχος τῶν Ἀγγλων. Ἡ Βουλγαρία, δέβεια, ἐνεδρεύει και τώρα ὅπως και τότε, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, τουλάχιστον πρὸς τὸ παρόν, δὲν τολμᾷ. Ὁ καιρὸς, ὅμως, δὲν δουλεύει γιὰ τὸν Ἀξονα. Δουλεῖ γιὰ τοὺς ἀντιπάλους του. Τέλος, διὰ τὴν Γερμανίαν ἡ νίκη θὰ ἦτο ἐν πάσῃ περιπτώσει δυνατὴ μόνον μὲ κοσμοκρατορίαν.

Ἄλλ' ἡ κοσμοκρατορία διὰ τὴν Γερμανίαν κατέστη ὀριστικῶς ἀδύνατος στὴν Δουνκέρκη. Ὁ πόλεμος διὰ τὸν Ἀξονα ἔχει χαθῆ, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ Ἀγγλία διεκήρυξε: «Θὰ πολεμήσωμεν ἔστω και μόνον εἰς τὸ νησί μας και

πέραν τῶν θαλασσῶν, θὰ πολεμήσωμεν μέχρι τῆς νίκης».

Ἄλλ' ἐπὶ πλεόν και ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι δὲν πολεμοῦμεν μόνον διὰ τὴν νίκην, ἀλλὰ και διὰ τὴν δόξαν.

Δὲν ξέρω ἂν κανεὶς ἀντιβενιζελικὸς ἀπὸ σᾶς, εἶναι πάντοτε και ἀδιάλλακτος.

(—Εἶμαι ἐγὼ, κύριε Πρόεδρε, ἀπήντησεν εἰς ἀπὸ τοὺς συναδέλφους, ποὺ παρίσταντο, γνωστότατος παλαίμαχος πάντοτε ἀσυμφιλίωτος και ἀδιάλλακτος ἀνέκαθεν ἀρθρογράφος τοῦ «Ἀντιβενιζελικοῦ στρατοπέδου»).

Λοιπὸν, ἀκούστε γιὰ νὰ συνεννοηθοῦμε. Ἐγὼ, κύριοι, ὅπως ἐπαρκῶς σᾶς ἐξηγήσα, ἐτήρησα μέχρι σήμερον τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Κωνσταντίνου, δηλαδὴ τὴν πολιτικὴν τῆς αὐστηρῆς οὐδετερότητος. Ἐοικμα τὸ πᾶν διὰ νὰ κρατήσω τὴν Ἑλλάδα μακρὰν τῆς συγκρούσεως τῶν μεγάλων κολλοσσῶν.

Ἦδη, μετὰ τὴν ἀδικον ἐπίθεσιν τῆς Ἰταλίας, ἡ πολιτικὴ τῶν ὁποῖων ἀκολουθῶ εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀειμνήστου Βενιζέλου. Διότι εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ συνταυτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν τύχην τῆς δυνάμεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θάλασσα εἶναι ἀνέκαθεν, ὅπως εἶναι και διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὀχι τὸ ἐμπόδιον ποὺ χωρίζει, ἀλλὰ ἡ ὑγρὰ λεωφόρος ποὺ συνδέει. Βέβαια εἰς τὴν ἱστορίαν μας τὴν νεωτέραν, δὲν εἶχαμεν μόνον εὐγνωμοσύνης λόγους και ἀφορισμὰς διὰ τὴν Ἀγγλίαν, τῆς ὁποίας ἄλλως τε ἡ μεταπολεμικὴ πολιτικὴ, τῶν τελευταίων ἰδίως ἐτῶν, εἶναι π ο λ ι τ ι κ ῆ μ ε γ ι σ τ ο ς ν κ α ι λ ι σ τ ο ς κ ω ν Ἀγγλικῶν εὐθυνῶν. Ἀλλὰ τὰς εὐθύνας τῆς ἡ Ἀγγλία τὰς ἀποδίδει σήμερον μὲ τὴν ὑπερήφανον ἀποφασιστικότητα λαοῦ μεγάλου, σὺζοντος τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου και τοῦ πολιτισμοῦ. Διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ φυσικὴ φίλη και ἐπανειλημμένως ἐδείχθη προστάτρια, ἐνῶτε δὲ ἡ μόνη προστάτρια. Ἡ νίκη θὰ εἶναι και δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι, δική της. Θὰ εἶναι νίκη τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ κόσμου, ἀπέναντι τοῦ ὁποῖου ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀφρὸ ἔως τώρα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα, εἶναι καταδικασμένη νὰ συντριβῇ. Διότι ἀπὸ τώρα και πέρα ὁ ὀρίζων δὲν πρέπει νὰ θεωρητῆ διὰ τὸν ἄξονα ἀνέφελος, οὔτε πρὸς ἀνατολὰς, και ἡ Ἀνατολὴ εἶναι πάντοτε μυστηριώδης. Πάντοτε ἦτο, ἀλλὰ σήμερον εἶπερ ποτὲ εἶναι γεμάτη ἀπρόσπτα και μυστήρια. Τελικῶς λοιπὸν θὰ νικήσωμεν. Και θέλω, φεύγοντας ἀπὸ τὴν αἴθουσαν αὐτὴν, νὰ πάρτε μαζί σας δλην τὴν δική μου ἀπόλυτη θεατικότητα, ὅτι θὰ νικήσωμεν. Ἐν τούτοις, πρέπει νὰ σᾶς ἐπαναλάβω, ὅτι ἐπισημότερον διεκήρυξα ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν. Ἡ Ἑλλάς δὲν πολεμᾷ διὰ τὴν νίκην. Πολεμᾷ διὰ τὴν Δόξαν. Και διὰ τὴν τιμὴν της. Ἐχει ὑποχρέωσιν πρὸς τὸν ἑαυτὸν της νὰ μείνῃ ἀξία τῆς ἱστορίας της.

Ἡ Ἰταλία εἶναι μεγάλῃ δύναμις, ὅταν δὲ προχθὲς ἔγινεν ἡ πρώτη ἀεροπορικὴ ἐπιδρομὴ, ὀμολογῶ ὅτι μὲ ἐκπληξιν ἤκουσα εἰς σχετικὴν ἐρώτησίν μου, τὴν ἀπάντησιν ὅτι τὰ ἐπιδραμόντα ἀεροπλάνα ἦσαν μόνον Ἰταλικὰ. Αὐτὸ φθάνει νὰ σᾶς δώσῃ νὰ καταλάβετε μὲ ποιῆς ἰδέες μπεῖχα στὸν πόλεμον.

Ἀλλὰ ὑπάρχουν στιγμῆς κατὰ τίς ὁποῖες ἕνας λαὸς ὀφείλει, ἂν θέλῃ νὰ

μείνη μεγάλος, να είναι ικανός να πολεμήση, έστω και χωρίς καμμία ελπίδα νίκης. Μόνον διότι π ρ έ π ε ι. Γνωρίζω, ότι ο Έλληνικός Λαός δεν θά ήτο δυνατόν να δεχθῆ ἄλλο τι αὐτὴν τὴν στιγμήν. Διότι είναι ἐλεύθερος καὶ ἀπερίσπαστος εἰς τὴν φυσικὴν εὐθυκρίσιαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐδόθη εὐκαιρία νὰ θολωθῆ ἡ κρίσις του δι' ἀγοραίων θορύβων καὶ παραπλανητικῶν ἐκστρατειῶν. Ἐκάμαμε, ὅτι ἦτο δυνατόν διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν τὸ παραμικρὸν ἄδικον. Καὶ θά ἐξακολούθωμεν τὴν ἰδίαν τακτικὴν μέχρι τέλους. Σὰς ἔχω σὲ τραπέζι μερικὰ ἔγγραφα. Εἶναι δλαὶ αἱ ἀποδείξεις τῆς ἰταλικῆς ἐνέδρας, ἐκ προμελέτης. Ὄταν τελειώσω, μπορεῖτε νὰ τὰ δῆτε. Περιττὸν νὰ πάρετε σημειώσεις. Συντομώτατα θά δημοσιευθοῦν εἰς τὴν λευκὴν Βίβλον, ἡ ὁποία διέταξα νὰ ἐκδοθῆ τὸ ταχύτερον.

Δὲν σὰς κρύβω, κύριοι, ὅτι ἡ κατάστασις εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολη. Μᾶς περιμένουν μάλιστα δοκιμασίαι μεγάλαι. Διὰ νὰ μὴ δώσω εὐκαιρίαν πρὸς τὴν ἐπιζητούμενην διὰ παντὸς τρόπου ἀφορμὴν καταστροφικῆς ἡμῶν, εὐρέθη ὑποχρεωμένος νὰ πάρω μίαν ἀπόφασιν ἐξόχως σοφάραν.

Νὰ μὴ κάμω τὴν ἐπιστράτευσιν, ὅταν πρὸ καιροῦ τὴν ἐξήγησε καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπιεικῶς νὰ μοῦ τὴν ζητᾷ τὸ Ἐπιτελεῖον...

Ὁ ἰταλικὸς ἄγκος λοιπὸν εὐρήκειν ἀπέναντι τοῦ δυνάμεις πάρα πολὺ ἀσθενεῖς, τουλάχιστον διὰ τὴν κροῦσιν τῶν πρώτων ἡμερῶν. Ὁ ρόλος σας εἶναι σήμερον μεγάλος καὶ ἐπισημότετος. Μὴ χάνετε τὸ θάρρος σας, διτιμήσετε καὶ ἂν γίνη. Διότι ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ φανῆτε ἄξιον τοῦ λαοῦ σας καὶ τοῦ καθήκοντός σας, τὸ ὁποῖον εἶναι νὰ συντηρήσετε τὴν ἰερὴ φλόγα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, νὰ δοτηθεῖτε τὸν μαχόμενον στρατόν, νὰ ἐπάρξετε συνεργάται τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι καὶ ἂν αἰσθάνεσθε δι' αὐτήν. Πρέπει νὰ πιστεύετε σεις γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ μεταδώσετε τὴν πίστιν εἰς τὸ κοινόν σας, μολονότι αὐτὴν τὴν φορὰν ἔχομεν ὅλοι μας νὰ πάρωμεν ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπὸ τὸ ἀπερίγραπτον θάρρος του καὶ ὄχι νὰ τοῦ δώσωμεν.

Θέλω ἀκόμη νὰ σὰς εἰπῶ κάτι. Ξέρω μὲ θεβαιότητα ὅτι ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν δοκιμασίαν ἡ Ἑλλὰς θά ὑποφέρῃ. Ξέρω, ὅμως, ἐπίσης μὲ θεβαιότητα, ὅτι τελικῶς θά ἐξέλθῃ ὄχι μόνον ἑνδοξος, ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερη. Θά προσέξατε τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Τσώρτσιλ, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη σήμερον στὰς ἑφημερίδας, ἀνακινωθὲν ἀπὸ τὸ Ἰπουργεῖον Ἐξωτερικῶν. Λοιπὸν, ἐπιθυμῶ νὰ σὰς τονίσω τοῦτο: ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ δὲν ἔλεπον γραπτὴν τὴν ἐπιβεβαίωσιν ἀγράφου συμφωνίας διὰ τὰ Δωδεκάνησα, δὲν ξέρουν νὰ διαβάξουν μέσα ἀπ' τὴς γραμμῆς... Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Τὰ Δωδεκάνησα προδικάζουν...

ΔΙΑΓΤΕΛΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

(31 Ὀκτωβρίου 1940)

Αἱ βαρύταται ἀπώλειαι, αἱ ὁποῖαι ἐπληξάν τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῶν Πατρῶν, πληροῦν δόνης καὶ ἀγανακτήσεως τὴν ψυχὴν μου.

Δὲν εἶχον παρέλθει παρά ἐλάχισται ὥραι ἀπ' ἧς στιγμῆς μὲ ἐπισκέφθη ὁ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐχθροῦ καὶ προετοιμασμένοι ἀεροπορικοὶ σχηματισμοὶ αὐτοῦ ἐπετίθεντο ἐναντίον μιᾶς ἀνοχυρώτου πόλεως, ἡ ὁποία οὐδὲν ἀμυντικῶν μέσων διέθετε, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἦτο κλν σημεῖον στρατηγικῶν ἐπικινδύνων διὰ τὸν ἀγτίπαλον. Τοιοῦτοτρόπως, ἐκ τοῦ ἀσφαλούς καὶ κατὰ τρόπον ἀναγνῶρον, ἐπετέθησαν καὶ διὰ βομβῶν καὶ πολυβολισμῶν, ἀπὸ ὕψους 200 μέτρων, ἐπληξάν τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν, ὁ ὁποῖος ἀνύπνοτος εὐρίσκατο εἰς τοὺς θρόμους τῆς πόλεως, διὰ νὰ πληροφορηθῆ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀκόμη ἤγγοναι.

Ἔτσι ἐχύθη αἷμα ἄφθονον καὶ ἀθῶον. Ἄλλὰ τὸ αἷμα αὐτὸ χαλυδῶναι τὴν πίστιν μας ἐπὶ τὴν ἰερότητα τοῦ ἀγῶνος καὶ παρέχει εἰς τὰ ὄμματα ὀλοκλήρου τοῦ πολιτισμένου κόσμου τὸ μέτρον τοῦ ἀνδρισμοῦ καὶ τῆς ἐντιμότητος τοῦ ἐχθροῦ μας καὶ τὴν ἀληθῆ νοστοπίαν αὐτοῦ, πιστευόντος ὅτι, μὲ τὰ τόσον γνώριμα εἰς αὐτὸν δολοφονικὰ μέσα θά δυνηθῆ νὰ πτοήσῃ ἕνα γενναῖον λαόν, ὁ ὁποῖος μὲ ἤρεμον τὴν συνείδησιν καὶ ὑψηλὸν τὸ φρόνημα ἀντιμετωπίζει τὰ μεγάλα ἱστορικὰ του πεπρωμένα.

Τὸ αἷμα τῶν ἀδικοσκοτωμένων τέκνων τῶν Πατρῶν θά ἐκδικηθῆ ὀλοκλήρος ἡ φυλὴ καὶ ἡ συγκλήσις ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους στρέφεται τὴν στιγμήν αὐτὴν πρὸς τὴν τόσον ἀδίκως καὶ σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν πόλιν.

Πρὸς τὸν Νομάρχην, τὰς ἐν τῇ πόλει ἐνόπλους δυνάμεις ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, τὴν κρατικὴν καὶ δημοτικὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτας τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς, τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τὰ ὄργανα τῆς Πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας Πατρῶν, τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικούς καὶ ὑπαλλήλους, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὰς σκληρὰς στιγμᾶς, τὰς ὁποῖας ἐδοκίμασεν ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς τῆς πόλεως, παρέμειναν εἰς τὰς θέσεις των καὶ μὲ πνεῦμα αὐτοθυθίας καὶ αὐταπαρνήσεως ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον των, ἐμφράξω τὴν βαθεῖαν μου ἱκανοποίησιν καὶ τὴν πλήρη εὐαρέσειάν μου.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ